

Βρυξέλλες, 20.3.2020
COM(2020) 123 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

**για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και
Ανάπτυξης**

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε μείζονα κλυδωνισμό στην οικονομία ο οποίος έχει ήδη σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι συνέπειες για την αύξηση του ΑΕΠ θα εξαρτηθούν από τη διάρκεια, αφενός, της πανδημίας και, αφετέρου, των μέτρων που λαμβάνονται από τις εθνικές αρχές, καθώς και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την επιβράδυνση της εξάπλωσής της, την προστασία της παραγωγικής ικανότητας και τη στήριξη της συνολικής ζήτησης. Στην ανακοίνωσή της της 13ης Μαρτίου 2020 σχετικά με τη συντονισμένη οικονομική αντίδραση στην έξαρση της νόσου COVID-19, βάσει ανάλυσης σεναρίων, η Επιτροπή παρουσίασε ένα οικονομικό σενάριο που έδειχνε ότι το πραγματικό ΑΕΠ στην ΕΕ θα μπορούσε να συρρικνωθεί κατά 1 % το 2020. Στην ανακοίνωση υπογραμμίστηκε ότι δεν μπορούσαν να αποκλειστούν δυσμενέστερα σενάρια που συνδέονται με βαθύτερες επιπτώσεις της πανδημίας. Οι εξελίξεις στο μεταξύ υποδηλώνουν ότι τέτοια δυσμενή σενάρια έχουν καταστεί πιθανά. Πράγματι, με την παραδοχή ότι η κρίση στον τομέα της υγείας θα παραταθεί έως τις αρχές Ιουνίου ή και περισσότερο, η κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας το 2020 θα μπορούσε να είναι συγκρίσιμη με τη συρρίκνωση του 2009, του χειρότερου έτους της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Τα κράτη μέλη εγκρίνουν ή έχουν ήδη εγκρίνει δημοσιονομικά μέτρα, ενώ θεσπίζονται περαιτέρω μέτρα για να ενισχυθεί η ικανότητα των συστημάτων υγείας και να ανακουφιστούν οι πολίτες και οι κλάδοι που πλήττονται ιδιαίτερα. Θεσπίζονται επίσης σημαντικά μέτρα στήριξης της ρευστότητας και άλλες εγγυήσεις, αν και αυτά δεν έχουν άμεση επίπτωση στο ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης.

Η Επιτροπή παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τα εν λόγω μέτρα, τα οποία, από κοινού με την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, θα συμβάλουν σε σημαντική αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο έχουν ήδη διευκρινίσει ότι η πλήρης ευελιξία που είναι διαθέσιμη στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης θα εφαρμοστεί για τα μέτρα που συνδέονται με την έξαρση της νόσου COVID-19. Συγκεκριμένα, καθώς η κρίση αποτελεί γεγονός που εκφεύγει του ελέγχου των κυβερνήσεων και έχει σημαντικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά, ισχύει η διάταξη του Συμφώνου για τις ασυνήθεις περιστάσεις. Τούτο σημαίνει ότι ο δημοσιονομικός αντίκτυπος των προαναφερόμενων μέτρων δεν θα συνυπολογιστεί κατά την αξιολόγηση από την Επιτροπή της συμμόρφωσης με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Θα διενεργηθεί αξιολόγηση, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα επιλέξιμα ποσά, με βάση τα καταγεγραμμένα στοιχεία όπως παρασχέθηκαν από τα κράτη μέλη.

Ωστόσο, η κλίμακα της δημοσιονομικής προσπάθειας που πρέπει να καταβληθεί για την προστασία των Ευρωπαίων πολιτών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων από τις επιπτώσεις της παρούσας κρίσης και για τη στήριξη της οικονομίας μετά την πανδημία, καθιστά αναγκαία τη χρήση πολύ μεγαλύτερου βαθμού ευελιξίας στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να αποκρίνεται με τρόπο ταχύ, αποφασιστικό και συντονισμένο σε αυτή την ταχέως εξελισσόμενη κρίση. Στη βιντεοδιάσκεψη που πραγματοποίησε με μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 17 Μαρτίου 2020, η Πρόεδρος της Επιτροπής ανακοίνωσε την επικείμενη ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής. Η εν λόγω ρήτρα θεσπίστηκε με την εξάπλυση μεταρρύθμιση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης το 2011, με συνεκτίμηση των διδαγμάτων που αντλήθηκαν από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Η εμπειρία αυτή κατέδειξε ιδίως την ανάγκη θέσπισης ειδικών διατάξεων στους δημοσιονομικούς κανόνες της ΕΕ ώστε να καταστεί δυνατή η συντονισμένη και εύτακτη απόκλιση από τις κανονικές απαιτήσεις για όλα τα κράτη μέλη σε περίπτωση γενικευμένης κρίσης ως συνέπεια σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ ή στην ΕΕ συνολικά.

Η ρήτρα διαφυγής, όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1, στο άρθρο 6 παράγραφος 3, στο άρθρο 9 παράγραφος 1 και στο άρθρο 10 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97, καθώς και στο άρθρο 3 παράγραφος 5 και στο άρθρο 5 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97, διευκολύνει τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών σε περιόδους σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας.

Η γενική ρήτρα διαφυγής παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να λάβουν δημοσιονομικά μέτρα για την κατάλληλη αντιμετώπιση μιας τέτοιας κατάστασης, εντός των προληπτικών και διορθωτικών διαδικασιών του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ειδικότερα, για το προληπτικό σκέλος, στο άρθρο 5 παράγραφος 1 και στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 αναφέρεται ότι «σε περιόδους σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ ή την Ένωση συνολικά, επιτρέπεται στα κράτη μέλη να αποκλίνουν προσωρινά από την πορεία προσαρμογής προς επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου». Για το διορθωτικό σκέλος, στο άρθρο 3 παράγραφος 5 και στο άρθρο 5 παράγραφος 2 προβλέπεται ότι σε περίπτωση σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ ή στην ΕΕ συνολικά, το Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίσει, κατόπιν συστάσεως της Επιτροπής, να εγκρίνει αναθεωρημένη δημοσιονομική πορεία.

Η επικείμενη αξιολόγηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης των κρατών μελών, στις εαρινές προβλέψεις, και η επακόλουθη πρόταση της Επιτροπής για ειδικές ανά χώρα συστάσεις από το Συμβούλιο θα δώσουν την ευκαιρία να επιτευχθεί ο αναγκαίος αυτός συντονισμός και να δοθεί καθοδήγηση για την επίτευξη του κατάλληλου υποστηρικτικού δημοσιονομικού προσανατολισμού σε εθνικό και σε συνολικό επίπεδο.

Βάσει των ανωτέρω, και δεδομένης της αναμενόμενης σοβαρής επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας, η Επιτροπή θεωρεί ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής, για πρώτη φορά από τη θέσπισή της το 2011, και ζητεί από το Συμβούλιο να εγκρίνει το συμπέρασμα αυτό ώστε να δοθούν διευκρινίσεις στα κράτη μέλη.

Η γενική ρήτρα διαφυγής δεν αναστέλλει τις διαδικασίες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η ενεργοποίησή της θα επιτρέψει στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τον συντονισμό των πολιτικών στο πλαίσιο του Συμφώνου, αποκλίνοντας παράλληλα από τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις που θα ίσχυαν κανονικά.